

BÚCSÚ KALÁSZ LÁSZLÓTÓL

Slezsák Imre búcsúbeszéde Kalász László ravatalánál

**Kedves gyászoló család!
Tisztelt végtisztességtevő gyülekezet!**

Fájó szívvel állunk itt e koporsó körül, amely szülőföldünk, táj hazánk, a Bódva völgye hú fia, *Kalász László* megfáradt testét takarja, öleli magába.

A szülőföld–szeretet megélésének, megvalósításának többféle módja van. Lehet honvágygal viaskodva sok ezer kilométer távolságból bánkódni érte. Lehet másutt megokosodva, meggazdagodva, jótanácsokkal, anyagiakkal támogatni a szülőföldet. Gyönyörű dolog ez is, az is. De talán a szülőföld szeretetének legszebb megnyilvánulása, ha nem hagyjuk azt el. Jóban–rosszban együtt élünk lakóival és személyes munkánkkal segítjük az ott élők mindennapjait.

Drága halottunk, *Kalász László* ezt az utat választotta, szűkebb szülőföldünket, a Bódva völgyét annyira szerette, hogy csak nagyon rövid időre, tanulmányai idejére hagyta el, s szellemikben, tudásban feltöltődve igyekezett ide vissza, magot hinteni, világítani.

Sajnos az utóbbi évtizedekben az itteni nehéz élet, a megélhetéscért való küzdelem sok ezer társunkat elragadott e gyönyörű vidékről.

De Kalász László itt maradt. Nem engedett a nagyobb dicsőséget, jobb anyagiakat ígérő messzi vidékek, városok csábításainak.

Ő családjával köztünk érezte jól magát, itt próbált valamennyiünk örömeire boldogulni, és itt maradt utolsó tollvonásáig, haláláig.

Fogalom lett, mint ahogy ezt Cs. Varga István irodalomtörténész írta: „A pedagógus költő úgy vállalta szülőföldjét, hogy kivételes hűségével és tehetségével emelte hírnevét. Általa híres e föld!”

Én ehhez hozzáteszem: A hatás kölcsönös. E táj szeretete, szépsége és az itt élő, dolgozó, szorgalmas istenadta nép által ihletett versei által vált ő óriássá.

Mint ahogy a bibliai Sámsonnak a hajában volt az ereje, neki a szülőföldszeretet, a Bódva völgye, a lakóhely, a szülőfalu volt az a hatalmas erő, amely erőssé, naggyá tette.

Lokálpatrióta volt a szó legnemesebb értelmében. Szinte minden verséből kicseng a táj, a szülőföld mélységes szeretete, a FELEMELNI E TÁJAT, AHOL A SZÍVÜNK S NEM A MUNKA NEHÉZ gondolata. Ezt tekinthetjük ars poeticájának is. Ez volt legszentebb szándéka, legfőbb törekvése.

Drága halottunk!

Mint a magyar irodalom jeles alkotója, az egész országé voltál. Művészetteddel, költői munkásságoddal szép hazánk irodalmi tárházát nagy értékekkel, értékes életművel gyarapítottad. De ragaszkodásod e tájhoz, szülőföldedhez félreérthetetlenül és visszavonhatatlanul azt erősítette meg bennünk, hogy Te mégiscsak legjobban a mi költőnk, a Bódva-völgy költője voltál és az is maradsz örökkön-örökké.

Kedves *Kalász László!*

Nehéz a szó... Most búcsúzom tőled. Búcsúzom e kies Bódva völgye lakói nevében. Köszönjük munkásságodat. Köszönjük, hogy rólunk és nekünk is írtál. Köszönjük, hogy tükröt állítottál eléink költészetteddel, melyben nemcsak a jó, hanem a rossz vagy rosszabb oldalainkat is megmutattad, hogy vegyük észre torzulásainkat és magunkba szállva könnyebben meg tudjunk tőlük szabadulni.

Köszönjük, hogy munkásságoddal századunk második felében krónikásunk voltál. Így évtizedek, évszázadok múlva, ha utódaink kíváncsiak lesznek életünkre, verseidből megismerhetik korunkat, erényeinket, hibáinkat, mindennapjainkat, az élettel való viaskodásainkat.

Köszönjük a mindenki felé kisugárzott derűt, barátságot, példás családi és társadalmi életviteledet.

Búcsúzom tőled az olvasók, a könyvtárosok nevében. Köszönjük verseidet, az azokban található lelket nemesítő gondolatokat. Köszönjük, hogy könyves és irodalmi rendezvényeinknek oly gyakran szereplője és ünnepeltje voltál, hogy gyermekrendezvényeinken, olvasótáborainkon, az olvasás megszerettetésének, a hazafiságra nevelésnek hű tanítója, példaképe voltál.

Búcsúzom tőled végezetül személy szerint is. Köszönöm a gyermekkorunk óta tartó barátságot. Köszönöm könyvtárosi munkám segítségét.

Kedves gyászoló barátaim!

Drága halottunk élete, munkássága legyen példaképünk, buzdítson minket szülőföldünk és egymás szeretetére, hogy tehetségünk legjavát adva dolgozzunk ki–ki ott, ahová az élet állította az e tájon élők szellemi és anyagi gazdagodásáért, hogy ha majd minket is szólítanak, s követjük

útján is halottunkat, azt mondhassuk: nem éltünk hiába, eleget tettünk a kor kihívásainak, emberi kötelességünknek.

Kedves halottunk, néhai *Kalász László!*

Te már megnyugodtál, letetted a földi élet terheit. De nagy szeretettel és odaadással végzett munkád gyönyörű teljesítménye minden korok épülésére örökre megmarad. Engedd meg, hogy szülőfalud szeretett lakói tudomására hozzam, amit számukra írtál a könyvtárak emlékkönyvébe.

„Örömmel jöttem és jövök mindig Perkupára, a szülőfalum vonzását nem is lehet, nem is szabad, nem is tudnám kikerülni.

Nekem ez a kis falu a világ legszebb lakóhelye, hegyei a legmagasabbak és emberei a legkedvesebbek.

Hosszú és boldog életet kívánok minden lakójának, a közösségnek további boldogulást, gazdagodást. Hű fia: Kalász László.”

Ez a szülőföldjéhez, szülőfalujához hű fiú tért most végérvényesen haza, hogy az anyaföldben találja meg végső nyughelyét.

Kedves László, drága Lacikám! E szeretett hantok alatt békés legyen nyugovásod!

Emléked szívünkbe zártuk!

Kedves halottunk, Isten áldjon!

*

Dr. Kávássy Sándor: Végső búcsú

Január 28-án családja, barátai és tisztelői Perkupán kísérték utolsó útjára *Kalász Lászlót*, a József Attila- és Radnóti-díjas költőt, a helység híres szülöttét.

Kalász Lászlóban testvéri barátom siratom és gyászolom. 45 éves barátság kötött össze bennünket. 1952-ben ismerkedtünk meg és 1953 nyaratól, az akkor történt katonai táborozástól voltunk elválaszthatatlan barátok. Hitem szerint a halál sem választhat el, barátságunk a síron túl is tart.

Kalász László maga volt a megtestesült jóság: az emberség, a hűség, a szelidség és a szeretet, a becsület élő szobra.

Égész lénye szellemességet, vidámságot, jókedvet árasztott. Bárhol járt is, mindenütt jókedvre hangolta környezetét, és ha kellett, a könnyeket is letörölte.

Hűségét példázza, hogy soha nem hagyta el szülőföldjét, és annak népét, melyhez mindvégig hű maradt és számos versben megénekelte.

A XX. században szinte csoda, hogy akárcsak elődei közül Berzsenyi vagy Kölcsey, Ő is faluról lett hírneves és elismert költő. Hűsége kapcsán hadd utaljak hitére is. Nem volt bigott, de a lelke mélyén mélységesen elkötelezett és hívő hittel élő ember volt. A múlt év szeptemberében történt, hogy templomavatásra készülve híres verséről kérdezgettem. Ekkor mondta: *„Mert hol templom van, ott emberek is vannak, hol pedig emberek vannak, ott élet is van. A templomok tehát az élet jelképei, és fennen hirdetik, hogy az élet előbbre való a halálnál, és hogy van erő, mely győzedelmeskedhet, sőt győzedelmeskedik a halál fölött.”*

Nincs jogosítványom, hogy ítéletet mondjak életművéről. Annyit azonban, mint versszerető olvasó és kortárs, biztosan állíthatok: jeles férfiútól, nagy költőtől fosztott meg bennünket az élet könnyörtelen törvényszerűsége.

Feledhetetlen a természet megújuló örök körforgásával, a természet szépségeivel együtt élő ember érzékenysége, a finom rezdüléseket is tükröző költészete, az értéket, életet hordozó magot a pelyvától mindig bölcsen elválasztó életszemlélete. Ha igaz a tétel, hogy lelki értelemben mindenki nagy, aki lelkét áldozza társaiért, *Kalász Lászlót* sokszorosan is megilleti a nagy jelző. De hogy milyen mélyen érző gondolkodó és érzékeny szellem volt, arra hadd idézzem a karácsonykor kézhez vett utolsó kötetét: *„volt-e múltunk, és van-e mánk, / s lesz-e jövőnk; ezen töprengek”*. Én is.

Halálhíre fájdalmasan érintett, és az első pillanattól mély részvétellel osztozom a Család, kedves felesége Antónia, gyermekei: Antónia, Laci és Zoltán fájdalmában és gyászában, szintúgy, mint mindenki Perkupán, akit itt a tájon és e hazában fájdalmasan érint idő előtti halála.

Elhunyt barátomtól a nagy francia költő, Apollinaire szavaival köszönnék el: *„E földön többé sosem látlak... És várlak téged, tudhatod.”*

Ha igazak apostoli hitvallásunk sokszor elmondott szavai, hogy ti. hisszük „testünknek feltámadását és az örök életet”, semmi kétség, hogy találkozunk.

[Megjelent a Környezetvédelmi Minisztérium belső információs kiadványában, a Hírlevélben, 1999 márciusában.]

*

Fecske Csaba: Kalász Laczy

Így, cz-vel, y-nal írva dedikálta nekem köteteit, az elsőt valamikor régen, még életünk kőkorszakában Égervölgyben, hosszan elmélázó erdő, gyöngyöző sör neszezése közepette, hiszen *Laczy* a parodista hajlamú irodalomtörténészek szerint a magyar irodalom sörkatonája volt. Ne viselkedjünk szemérmes Erzsók módjára, volt ebben valami.

Perkupán született, én Szögligeten, mindketten a Bódva völgyében, csópp folyónk, ahogyan ő nevezte egyik versében, összekötött minket. A Bódva is. „Mosom kezeim Bódvánk vizében” — írta Pilátus c. versében. Én meg a lábamat mostam, nem baj? — évődtem vele egyszer jókedvemben, mellette valahogy mindig jókedve kerekedett az embernek. Derús egyéniség volt. Egy életem át sugárzó mosolyt helyezett el arcán a Teremtő. A Bódva felső végén, egy másik országban, de egykori hazánkban, Szomolnoktól délre a Bodokai erdőn túl a stószai remete, Fábry Zoltán üzent nekünk fürge halakkal, vízimadarakkal, szárnyas szelekkel, gondosan fogalmazott mondatokkal édesanyánk gyönyörű nyelvén, amit errefelé kicsit palócos ejtéssel beszélünk.

Kőhajításnyira ringott egymástól a bölcsőnk, ez természetesen szó szerint értendő, akkor még volt bölcső és szülőház, szülőfalu, nem úgy, mint most, amikor, bocsánat a kifejezésért, keltetőtelepeken jönnek világra posztmodern, lelketlen korunk jobb sorsra érdemes gyermekei. Itt dúdolták fülünkbe az altatót, az ő fülébe tízegynéhány évvel korábban. Annak ellenére, hogy földik vagyunk, személyesen elég későn találkoztunk. Híre megelőzte őt. Kisiskolás koromban Tóth tanító néni — aki később Bercelyné lett — mesélt nekünk a szalonnai költő-tanítóról. Ez roppant érdekelt engem. Hiszen akkor már én is verselgettem, még Weöres Sándornak is elküldtem a verseimet. Arra gondoltam, lám születet költő Perkupán is, nemcsak Kiskőrösön, Nagyszalontán, Érmindszenten. S ha Perkupán igen, akkor Szögligeten miért ne, hiszen az sem alábbvaló falu. Inspirált a példája, nem is tudom, hálás legyek érte, vagy nehezteljek miatta, megismervén a költősors keserveit. Amikor a hetvenes évek elején bemutatkoztam verseimmel a Magyar Ifjúságban, állítólag *Laczy* azt mondta, *ez a szögligeti fiú tehetségesebb, mint ő*. Így volt, nem így volt, nem tudom, nem voltam ott, másoktól hallottam, minden esetre nagyon jellemző megnyilvánulás *Kalász Lászlótól*, aki sosem igyekezett mások elé tolakodni, sőt egyáltalán még sorba állni se; így sok mindenről le is maradt.

Amikor középiskolásként Miskolcra kerültem, gyakran találkoztam verseivel a Napjainkban. Ő írta bele a legszebb verseket, nekem legalábbis az övéi voltak a legszebbek. Az olyanok, mint a Csüng a Hold az almafán, Anyámnak kontya van, A hegyek, Csőrő szarka és még folytathatnám a sort. Üdék voltak ezek a versek, egyszerűek, mint a népdal, bárki magyar megérthette, átélhette őket. *Kalász László* olyan természetességgel szólalt meg a verseiben, ahogy az eső elered, ahogy a nap süt. Született költő volt, tehetségét úgy hozta magával, megőrzésre, gyümölcsöztetésre a Teremtőtől kapta. Amit másoknak meg kellett tanulni, ő ösztönösen, pontosan tudta, ahogy a madár is visszatalál tavaszszal a régi fészkére.

Karizmatikus ember volt, senki sem vonhatta ki magát a hatása alól. Szív alakú, napcserezte arca, inkább a földet, mint az eget fürkésző tekintete kun eredetre vall, bár ereiben állítólag avarok vére kavargog. „Bocsánat, ha zavarok, / itt laknak az avarok?” — kérdezte állítólag Árpád vezér oldalán ideérkezett őse, aki nyereg alatt puhította a húst, hasa alatt a szemrevaló avar menyecskéket. Gyanítom, legenda mindez. *Kalász László* még földi életében megteremtette saját legendáját, pontosabban kialakult, megteremtődött a mítosza, mert azt mi, akik közelebről vagy távolabbról ismertük őt, teremtettük meg. A mítosz mindig a valóságból táplálkozik, noha sohasem azonos avval, nem a pontos megfelelője. A tudományos elemzések szerint Mathias rex, azaz Mátyás király korántsem volt olyan igazságos, jó király, mint amilyenek a hagyomány tartja. De nyilván oka van annak, hogy a nép ajkán olyan sok monda és mese maradt fenn róla. A néplélek pontosabban formálja meg önnön hőseit, mint az objektív tudomány. *Kalász Lászlót* is hívebben formálja meg a szájhagyományon alapuló legenda, mint mondjuk a majdani irodalomtörténeti értekezések. Legendahőssé lett alakja ma már éppúgy hozzátartozik a Bódva völgyéhez, mint maga a folyó, vagy az ezeréves zilízi kocsányos tölgy, a szalonnai Árpád kori templom.

Amikor átutazom Szalonnán, sohasem mulasztom el megmutatni útítársaimnak, itt lakik — sajnos változott az igeidő, most már csak lakott — *Kalász László*. És megzendülnek bennem versei, a Végtelen rét havában, a Távol sík mezőn, a Nem tudsz te...

Ott, az alatt a lányhajú szomorúfűz alatt egyszer megtisztelt engem egy madár. „Le vagyok szarva!” — mondtam rezignáltan. — Nem én mondtam! — így *Laczy*. — Mondani nem mondtad, de elintézted.

Egyszer végigmentem vele Szendrőn. Mindenkinek köszönt, ismerősként üdvözölték az emberek. Mindenkihez volt egy jó szava, egy mósolya vagy egy vicce. Otthon volt, mint mindenütt a Bódva völgyében.

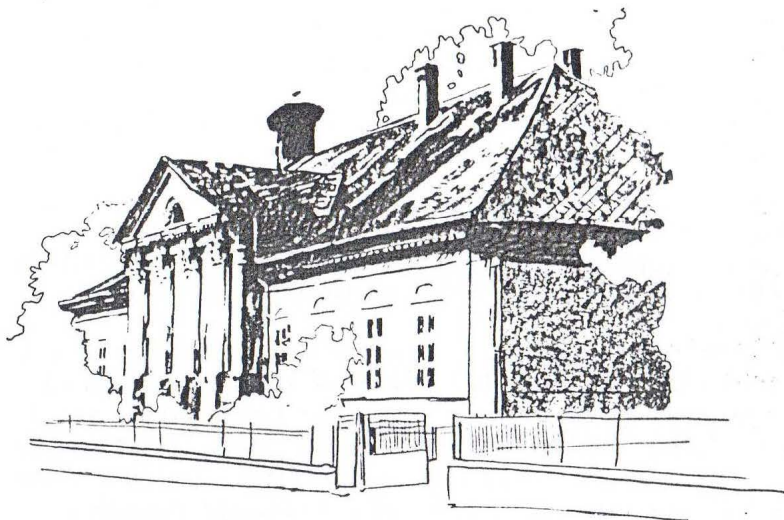
Hiszem, hogy a szülőföld sem felejt el hű fiát, verseit olvasni fogja a most még pelenkás utókor, olvasni fogják közeli és távoli sarjaink. Nekünk kell tenni róla, hogy így legyen. Örökségével jól kell sáfárkodnunk.

Talán Voltaire mondta, hogy mindannyian igen kis poggyással érkezünk meg az utókor színe elé. Hiszem és remélem, hogy *Kalász László* poggyászában ott van legalább egy kötetnyi vers, amely az örökkévalóságnak szól, amely eljut az eljövendő századokba, az utókor asztalára,

Feladatomnak érzem, hogy amíg élek, ápoljam emlékét, ahogy erőmből telik, híveket toborozzak költészetének.

Úgy legyen!

*[Elhangzott a szalonnai Teleházban rendezett
Költészet napi ünnepségen, 1999. április 11-én 15 órakor.]*

A szalonnai Bónis–Gedeon kastély, ma Teleház
Fazekas Péter rajza